

זכרונות אלה הועברו לכתב מהקלטות זקני היישוב בגליל
ההקלטות נעשו על ידי אורי שרפמן מיבנאל. והם רכשו הפרטי.
ההקלטות נמסרו באדיבותו לארכיון המושבה כנרת.
תאריך: שבט התשמ"ט

ארכיון ותיקי הישוב בגליל
כל הזכויות שמורות
לבלהה ואורי שרפמן
בית גן יבנאל טל. 06750488

אורי שרפמן

לפי בקשתך, אורי, בן אחותי, אני מספרת לך את מה שאני זוכרת
ממטולה, שנולדתי שם. יש הרבה מה לספר, ויש הרבה זכרונות. אבל
הזמן עושה את שלו. עד כמה שאני זוכרת, אז... גרנו בשכונה של
הדרוזים שהיו שמה הראשונים... המתיישבים שפינו אותם. היה שמה
בעל הכפר שמכר את האדמה לברון, היה נוצרי. והוא נתן את זה, של
הדרוזים, והם עזבו את הכפר.

באיזה שנה היתה העליה למטולה?

אני חושבת, לפי כל החשבון, בשנת תרמ"ח.

- ב- 1896. והיו שמה כרמים, היו עצי תאנים, היו עצי פרי.
היה שם גם בוסתן גדול. זה לא היתה... המרחק היה גדול, אבל
המושבה לא היתה גדולה.

איך נקראה מטולה, קודם?

זהו - היה שמה "מטולה". ויש אומרים ש-"מטולה", זה שם -
"אום-אל-טולה"; "אום-אל-טולה": השם האמיתי זה: "אום-אל-טולה".
זה כאילו מהום שמשקיפים ממנו, מצפה. ויש כאלה שאומרים "מטולה"
- טל, טלאים. זה אנחנו כבר לא זוכרים. אבל השם האמיתי זה
"אום-אל-טולה". היא עומדת על גבעה, ומשקיפה על כל הסביבה של
ההרים מסביב.

אז, הוריד הגיעו מזיכרון למטולה,

זכרונות אלה הועברו לכתב מהקלטות זקני היישוב בגליל
ההקלטות נעשו על ידי אורי שרפמן מיבנאל, והם רכוש הפרטי.
ההקלטות נמסרו באדיבותו לארכיון המושבה כנרת.
תאריך: שבט התשמ"ט

... למטולה

כמה ילדים היו להם כשהם הגיעו?

נולדה ... היתה אז אחותי הגדולה, שרה, שנולדה ברוסיה,
והיתה בת שנה. והם היו צריכים לעבור את הגבול. היא נולדה
בדרך, כשחיכו לעלות לאונייה באודסה, אז היא נולדה כנראה באודסה,
צריך היה להעביר אותה את הגבול, ולא היה פספורט בשבילה. אז,
שמו אותה בארגז ... בסל נצרים, וכל פעם שעברו את הגבול, היא
שכבה בסל הנצרים, כדי ש... מכוסה, שלא ירגישו. כמובן שהיה לה
אוויר מהצד; כסל הזה. וכשהם עלו לאונייה, אז פתחו את הסל
והוציאו אותה. גיטתי היתה רבה אינה. היתה אומרת לה: "...".
זו היתה השיחה, שאיפיינה את המריבה ביניהם. הם לא היו גדולות
הרבה אחת מהשניה. והתחילו במטולה, אחר כך עברו שתי האחיות שלה
למטולה, גם חיי'קה אחרי מות האבא שלה, שהוא מת, שהוא היה גר
בפתח תקווה, מהנדס בפיק"א. מצבו היה אז מצוין, אבל הוא נפטר
פתאום. ושתי הבנות עברו למטולה. והאחת התחתנה עם יענ'קב
גולדברג - פסה, והיא נשארה במקום. וחיי'קה התחתנה עם יעקב סחין
שהוא היה אז בגולן... ואז, הם באו והיה שידוך והיא התחתנה עם
דודי, יענ'קל, והם עברו לגור בראש פינה.

אני זוכרת, אז, שאימא שלי שכבה בבית חולים בצפת, תמיד
היתה בבתי חולים, בתקופה ההיא. אז, אותי - שלחו לחיי'קה; הייתי
אולי בת שלוש. שלחו אותי לחיי'קה, והייתי בראש פינה, אני זוכרונ
כל דבר; אני זוכרת שלא הייתי אוכלת, אז הסבא היה אומר:

זכרונות אלה הועברו לכתב מהקלטות זקני היישוב בגליל
ההקלטות נעשו על ידי אורי שרפמן מיבנאל, והם לכושו הפרטי.
ההקלטות נמסרו באדיבותו לארכיון המושבה כנרת.
תאריך: שבט התשמ"ט

- "נישט עסו?" - היו מדכרים בידיש: "את לא אוכלת, ארביץ לך".
היתה מין עניבה כזו. וממה שאני וזכרת מראש פינה, השכנ היה...
הייתי בת שלוש - בת ארבע. עד כמה שאני זוכות ממטולר, כשהיינו
צריכים ללכת לבית ספר... בית הכנסת - בנו לפני שבנו את המושבה.
הרבה שנים גרו למטה. ובינתיים, בנו למעלה, על גבעה - את המושבה
החדשה.

באיזה כיוון למטה, היתה בנויה מטולה הישנה?
מתחת להר, על יד המעיין.
על הגורן?

לא. לא על הגורן. מצד שני, בכניסה למושבה. אז, כשהייתי
צריכה ללכת לבית ספר, אז אבי היה מרכיב אותי על הסוס, ומעלה
אותי לבית ספר למעלה, ללמוד.

את נולדת במטולה?
נולדתי במטולה.
באיזה שנה?
אני נולדתי שנה אחרי...
1887. אז אני מבין שאת היית הבת הראשונה שנולדה במטולה.

כמובן שלא. היו עוד חבר, אח שלה. לא הייתי הראשונה...
וכל הראשונים במטולה היו אז... אימא שלי היתה היחידה... אולי
היתה עוד אחת או שתיים - שהם היו בעלי משפחות. ואימא שלי,

זכרונות אלה הועברו לכתב מהקלטות זקני היישוב בגליל
ההקלטות נעשו על ידי אורי שרפמן מיבנאל, והם רכוש הפרטי.
ההקלטות נמסרו באדיבותו לארכיון המושבה כנרת.
תאריך: שבט התשמ"ט

יש לך זכרונות מהדרוזים שהיו במקום?

בטח. בטח. אני זוכרת את הדרוזים. זה, אני כבר זוכרת -
יותר מאוחר, כשכבר עלינו למושבה. אז היה לנו תמיד אחד הדרוזים,
מחמוד פייר - קראו לו. שהוא אז, תמיד היה המקשר, הוא היה מביא
את הידיעות: מתי הדרוזים יבואו להתנפל, איך יבואו להתנפל.
ותמיד היו עוברים במושבה, בגבעה, והיו אומרים: "אנחנו, בחרב נקח
את המולדת שלנו." והערבי שלקח אצלם את האדמות, הרי הוא לא פיצה
אותם כמו שצריך. הוא לקח את הכסף אצל היהודים ויותר הוא לא חשב
על זה. הוא פינה אותם ובזה גמר! והם עברו... וכל חמש השנים
אני זוכרת - היו מלחמות בלי סוף. אבל מה? אף פעם לא היה להם
כוונת רצח... חוץ ממקרה אחד שנהרג איזה איכר אחד ממטולה על
הגורן, יחידי; זה היה מקרה שמישהוא שכב על הגורן, ונרצח. עד
היום - לא ידוע איך הוא נרצח, על מה הוא נרצח, מי רצח. אבל
הדרוזים, לא היתה להם אף פעם כוונה של רצח. הם באו, הם היו
יפים, והיו רוכבים, וזה... ושרים, והיו עוברים ברחוב, והם רצו
לקבל יותר בשביל האדמות שלהם.

ארכיון ותיקי הישוב בגליל
כל הזכויות שמורות
לכלהה ואורי שרפמן
בית גן יבנאל טל. 06750488

ובאמון, הם קיבלו!

... עד שבסוף, הם נלאו... אנשים עזבו. אנשים נסעו. אני
עוד זוכרת פעם אחת, כשהייתי קטנה, אז נסענו... הדרוזים היו
נכנסים. אז היינו מתאספים כוים בבית אחד, כל המשפחות. הגברים
היו שומרים מבחור; ואנחנו תמיד היינו ביחד, אז לא חשבו שמעו
שהיהודים אף פעם לא יתגוננו נגדם. היו ביניהם גיבורים: היה

זענען פארהאן געווען די ערשטע און צווייטע
 אויסגאבען פון דעם ספר "מורה נבוכים"
 פון ר' נחמן מברסלב. דער ערשטער אויסגאבע
 איז פארעפנטליכט געווארן אין דער שטאט
 בראסלעב, פאראייניגטע קעניגרייך פון
 אירלענד, יאר תש"א. דער צווייטער אויסגאבע
 איז פארעפנטליכט געווארן אין דער שטאט
 ניו יארק, פאראייניגטע שטאטן פון אמעריקע,
 יאר תש"ב.

זענען פארהאן געווען די ערשטע און צווייטע
 אויסגאבען פון דעם ספר "מורה נבוכים"
 פון ר' נחמן מברסלב. דער ערשטער אויסגאבע
 איז פארעפנטליכט געווארן אין דער שטאט
 בראסלעב, פאראייניגטע קעניגרייך פון
 אירלענד, יאר תש"א. דער צווייטער אויסגאבע
 איז פארעפנטליכט געווארן אין דער שטאט
 ניו יארק, פאראייניגטע שטאטן פון אמעריקע,
 יאר תש"ב.

זענען פארהאן געווען די ערשטע און צווייטע
 אויסגאבען פון דעם ספר "מורה נבוכים"
 פון ר' נחמן מברסלב. דער ערשטער אויסגאבע
 איז פארעפנטליכט געווארן אין דער שטאט
 בראסלעב, פאראייניגטע קעניגרייך פון
 אירלענד, יאר תש"א. דער צווייטער אויסגאבע
 איז פארעפנטליכט געווארן אין דער שטאט
 ניו יארק, פאראייניגטע שטאטן פון אמעריקע,
 יאר תש"ב.

זכרונות אלה הועברו לכתב מהקלטות זקני היישוב בגליל
ההקלטות נעשו על ידי אורי שרפמן מיבנאל, והם רכוש הפרטי.
ההקלטות נמסרו באדיבותו לארכיון המושבה כנרת.
תאריך: שבט התשמ"ט

לשני, אז היינו רוצים ללבוש למטה רחוב. אז למטה בחול, זה פשוט -
היה אי אפשר להגיע; הבוצ היה עד הנה. אחר כך, התחילו להתחיל
לעשות כביש; כביש במושבה, ופוצצו כמה אבנים. אבן אחת נפלה בתוך
הבית שלנו. עכשיו, כל זמן שהייתי במטולה, בחיים שלי במטולה,
היה הבור של האבן הזו. כנראה, זה היה סימן שאימא שלי במקרה
עבדה על יד המקום הזה, ועברה בשלום, והאבן נפלה לתוך הבית. אז,
סידרו פחות או יותר את הכביש, שיוכלו כבר לעבור, שיוכלו ללכת
האחר אל השני. וככה נכנסנו.

הם היו... אבא שלי... היו להם אדמות במטולה; אדמת שלחין
היתה בתל חי, רחמרא. ובכל מקום, המרחק היה גדול מאוד. ואז בא
- אחרי כמה שנים - ליאוביא למושבה. והיינו משחקים, והוא היה
נכנס אלינו, ומשחקים ובלילה מבליים, זה היה...

איזה ליאוביא?

ליאוביא הזקן. אבא של יגאל. אז הם החליטו כולם יחד, כמה
משפחות: "למה לנו להיות כל כך מרוחקים, פה ושם, ושם ופה...
אנחנו נפנה לפיק"א, שנמסור את כל האדמות שלנו במטולה לאחרים,
שיחלקו אותם, ולנו - שיתנו את אדמת תל חי. ואז, שם יש מים, ויש
שטח גדול, ואפשרויות, שנוכל להסתדר; שיהיה לנו... שלא נצטרך
לרוץ, יהיה לנו את תל חי וגמרנו. וככה, גם עברו איזה שבע
משפחות של איכרים, ביניהם היה פרידמן, אני לא זוכרת... נדמה לי
שחיים גודלברג, חייסמן, זיסה חייסמן, זכריה חייסמן,
ולישנסקי... מי עוד היה? שבע משפחות - בכל אופן, ככה שעברו

זכרונות אלה הועברו לכתב מרקלטות זקני היישוב בגליל
ההקלטות נעשו על ידי אורי שרפמן מיבנאל, והם רכושן הפרטי.
ההקלטות נמסרו באדיבותו לארכיון המושבה כנרת.
תאריך: שבט התשמ"ט

וְעוֹד הַחֲזִירוּ זֶת כֵּל הַעֲדָר בַּחֲזָרָה. זֶה הָיָה הַרְבֵּה בַּכֶּסֶף, אֲוֹלֵי יוֹתֵר
מִמָּה שֶׁהָיָה הַעֲדָר שׁוֹוֶה. אֲבָל הַעֲדָר חָזַר.

הַתַּחֲלִילוּ עִם הַפִּיקָ"א בַּטַּעֲנוֹת. שִׁיתְנוּ לָנוּ מְקוֹם, בֵּית... שְׁנוּכֵל
לִשְׁכֵן זֶת הֵיל... אֵת הַמֶּשֶׁק; זֶת הַמִּשְׁפָּחוֹת לַפְעָמִים שְׁבָאִים, הַפּוֹעֲלִים.
אִז הַסַּכִּימוּ וּבְנוּ לָנוּ אֵת הַבְּנִיין, שְׁעַד הַיּוֹם הוּא קָיִים. זֵר בֵּית -
טוֹרֵמֶפְלָדוֹר. זֶה הָיָה בְּנִיין שְׁאֲנַחְנוּ הַקִּימוֹנוּ...

...חֲצַר תֵּל חִי

חֲצַר תֵּל חִי. הַקִּימוֹנוּ אֲנַחְנוּ בַּתֵּל חִי, וַיֵּשׁ שׁוּמָה, עַד הַיּוֹם יֵשׁ
שׁוּמָה שְׁמוֹת שֶׁל הַמִּיִּסְרִים עַל הַזֶּה... זֶה, דוֹקָא עֲשֵׂה נַחֹם הוֹרֹבִיא.
הוּא הַנְּצִיחַ אֵת כָּל הַשְּׁמוֹת שֶׁל הַפּוֹעֲלִים הַרְאִשׁוֹנִים בַּתֵּל חִי.

ארכיון ותיקי הישוב בגליל
כל הזכויות שמורות
לבלחה ואורי שרפמן
בית גן יבנאל טל. 06750488

אז, אבא עבר מהמערה, עם הפועל, לחצר.

אֲנִי לֹא זֹכֵרֶת בְּדִיוֹק - אִם אֲבֵא עִם צְבִי בֵר, אִז חֲרַל"פ, אֲבָל הוּא
גַם כֵּן. אִז, גָּרוּ שֵׁם לַמַּעֲלָה; לַמַּטָּה הָיָה הַפְּרוֹת. עִם הַרְפָּתוֹת כִּבְר.

אבא היה שנתיים במערה?

כֵּן. הוּא הָיָה בַּמַּעֲרָה, וְאַחֵר כֵּךְ בַּרְפָּתוֹת הָאֵלָה. וְהֵם גַּם כֵּן הָיוּ
יִשְׁנִים לַמַּעֲלָה, מַעַל הַפְּרוֹת. זֶה הָיָה שֵׁם לַמַּעֲלָה, הַבֵּית הַזֶּה שְׁטֵרֵמֶפְלָדוֹר
נִפְלָ בּוֹ. זֶה הָיָה מַחֲסוֹן. בֵּית, חֲדָר עִם מַדְרָגוֹת שֶׁל עֵץ שֶׁהָיוּ עוֹלִים
לְנוֹחַ שֵׁם, אִז אִסִּיפּוֹת אִז חֲשִׁבּוֹנוֹת. זֶה הָיָה בֵּית לַמַּעֲלָה עִם... עַד
הַיּוֹם, הוּא יִשְׁנוּ - הַחֲדָר הַזֶּה. זֶה הָיָה הַחֲדָר שְׁבוּ נִהַרְגַּ טוֹרֵמֶפְלָדוֹר.

יגעו עברו לכתב מהקלטות זקני הירישוב באגליק
יד, אור, שרפמו מיבנאל, והם רכשו הפרטי.
כמסרו תאריל: שבט התשמי"ט המושבה כנרת.

ימעיו הזה... "הרווה-חידר": על יד אמות המים.

"הרווה-חידר": היינו תמיד צריכים לשמור את המים בקילה.
לפרות שהיה לנו חלק גדול מזה - הם היו מתנפלים
לשלי ועלך. "קח" וקח לך וקח שלי ליי" - קיבל... העירו
ושטרם. ושהיה נלחם... התאבה
והיה חתך. ושהיה נלחם עם המים היתה
לעצמם. או שהם נתנו לנו.
והתחילו קשיים. שאנחנו
הפועלים היו עולים כל

ביתים לא... למרות שהיה לנו חלק גדול מזה - הם היו מתנפלים
לשלי ועלך. "קח" וקח לך וקח שלי ליי" - קיבל... העירו
ושטרם. ושהיה נלחם... התאבה
והיה חתך. ושהיה נלחם עם המים היתה
לעצמם. או שהם נתנו לנו.
והתחילו קשיים. שאנחנו
הפועלים היו עולים כל

הפועלים היו יהודים?
היו יהודים. לפועלים... פועלים. אכל אז זה היה תקופה של פועלים
למה לא לקחתם פועלים דרוזים או ערבים?
היו גם פועלים... פועלים. אכל אז זה היה תקופה של פועלים
למה לא לקחתם פועלים דרוזים או ערבים?
היו גם פועלים... פועלים. אכל אז זה היה תקופה של פועלים
למה לא לקחתם פועלים דרוזים או ערבים?

היו גם פועלים... פועלים. אכל אז זה היה תקופה של פועלים
למה לא לקחתם פועלים דרוזים או ערבים?
היו גם פועלים... פועלים. אכל אז זה היה תקופה של פועלים
למה לא לקחתם פועלים דרוזים או ערבים?

הרעברן לכתב מהקלטות זקני היישוב בגליל
לידי, אודי, אורי, מריבנאל, והם רכזו הפרטי
נמסרו מאריך: שבט התשמי"ט המושבה כנרת.

יזא נסע לשם בתור פועל; אפילו לא חשבו על שום דבר.
ואמר: "אני רוצה את שרה לאישה." אני באתי, "כל הזמן חושב
ת אונ התנאים שגעו: היא, אימא שלי עשתה שמחות, ותמיד; אני
ובכוקר, שכבתי... זה... אני הכתי כישור - היא יכלתי "סראסק". אז - אני
הסעודה ואחרי החגיגה. אני יוצאים הכבשים לעמד עד הבוקר. אז
זה היה משהוא לא רגיל... או העזרה גדולה. אחרי
אחרי שהמצב בתל חי, היה גרוע מאוד...
כך, אז חזרנו. אז הפיק"א התעשבה; היא ראתה שזה דבר בלתי
נסכל. אז הם נתנו לנו... החזירו לנו כל אחד את החלקה שלו.
תמיד היו חכוקת אדמות. זה לא היה תמיד; "זה שלך!" תמיד, אם לא
מתחשק לפיק"א. אז קיבלנו בחזרה את האדמות שלנו יודעת איד קוראים לזה...
ותילקו. זה היה מאמץ בלתי רגיל. זה היה קשה. ובאמת,
נשמנו לרווחה. המרחק היה גדול, לא היה דבר אפשרי... זה...
קפאו מקור. כמה שנים היו בתל חי?
כמה שנים. כמה שנים. עוד נשאר אחד שהוא התעקש. עוד

ארכיוו תימי הישוב בגליל
כל הזכויות שמורות
לכלאה ואודי שרפמן
06750488

... ענייני
... ענייני
... ענייני
... ענייני

... ענייני
... ענייני
... ענייני
... ענייני

... ענייני
... ענייני
... ענייני
... ענייני

... ענייני
... ענייני
... ענייני
... ענייני

... ענייני
... ענייני
... ענייני
... ענייני

... ענייני
... ענייני
... ענייני
... ענייני

... ענייני
... ענייני
... ענייני
... ענייני

זכרונות אלה הועברו לכתב מהקלטות זקני היישוב בגליל
ההקלטות נעשו על ידי אורי שרפמן מיבנאל, והם רכוש הפרטי.
ההקלטות נמסרו באדיבותו לארכיון המושבה כנרת.
תאריך: שבט התשמ"ט

ועיקר הטבח, בין הנוצרים והמוסלמים - הרבה יותר היה גרוע מאשר כלפי היהודים. אז הם חזרו... הם חזרו... חלק גדול למטולה; כל אחד לבית שלו. הצרפתים התמקמו בבתיים, לקחו את ה... והתיישבו ועשו... סידרו שמה את כל הכתים. האיכרים - חלק גדול עוד נשאר במטולה - כל זמן שמטולה היתה וזו במלחמה. ... עד שהיתה התנפלות בתל חי. אז, חלק גדול מהאיכרים היה עוד נשאר במטולה. חלק גדול. אבל, כשהיתה התנפלות בתל חי, ותל חי פינתה, אז מטולה גם עזבו. אז, נפצע ווינשטין ברגלו, שכב בבית חולים בצפת. ככה. שמוכרח היה משהוא כבר לעזוב. אנשים פחדו, בשביל הבנות, ילדים. כי וזו ראו אותם - ואת הערבים, בצורה נוראה, אז ביחוד פחדו בשביל המשפחות.

ארכיון ותיקי הישוב בגליל
כל הזכויות שמורות
לכללה ואורי שרפמן
בית גן יבנאל טל. 0485858

כפר גלעדי היתה קיימת כבר אז?
בטח!

וכפר גלעדי נעזבה גם כן?

הרי הם והזיקו מעמד עד תל חי. אחרי תל חי, אז גם הם עזבו.
ושתי המושבות, גם כפר גלעדי וגם מטולה - נעזבו בכלל

מהתושבים שלהם?

בכלל.

לא נשאר אף אחד?

לא נשאר אף אחד.

כמה זמן?

זה נמשך שנה.